

ÇOCUK SUÇLULUĞU VE MEDYA* Children Crimes and Media.

Mehmet TOKDEMİR**, Hüdaverdi KÜÇÜKER**.

Tokdemir M. Küçüker H. Çocuk suçluluğu ve medya. Adli Tıp Bülteni 2000; 5(3): 164-7.

ÖZET

Elazığ İslahevinde bulunan, suç işlediklerinde yaşları 12-17 arasında değişen (ortalama 15.0±1.2), 106 erkek hükümlü çocuk/ergenin tamamı, daha önce suç işlememiş benzer sosyoekonomik düzeydeki yaşları 13-18 arasında değişen (ortalama 15.6±1.3) 126 erkek okul öğrencisiyle medya ve müzik izlemleri yönünden karşılaştırılarak, iki grup arasındaki farklılıklarının ortaya konması amaçlandı.

Hükümlü çocuk/ergenler İslahevine girmeden önce ortalama 34-39 saat/hafta televizyon seyrederken, kontrol grubu olgularının 19-26 saat/hafta televizyon seyrettikleri belirlenmiştir. Ayrıca hükümlü çocuk/ergenlerin %51.9'u şiddet içerikli macera-savaş filmi seyrederken, suç işlememiş okul öğrencilerinde bu oran %25.4 olarak tespit edilmiştir.

Her iki grup arasında anlamlı farkların olması, medyanın çocuk/ergenlerin şiddet davranışlarına yönelmesinde rol oynadığını göstermekte olup, bu konuda ilgili kişi ve kurumların ciddi önlemler alması gerektiği kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk/ergen suçluluğu, medyada şiddet, müzik ve şiddet.

SUMMARY

In this study, 106 male children/adolescents (aged between 12-17 years, mean: 15.0±1.2) who have been sent to the correctional institutes for children at Elazığ were compared with 126 male students (aged between 13-18 years, mean: 15.6±1.3) with similar socio-economic levels who didn't commit a crime before, for their media and music preferences and to search for the difference of attitudes towards media between two groups were aimed.

Before they were sent to the correctional institute at Elazığ, these children/adolescents watched TV for 34-39 hours/week while the control subjects have watched TV for 19-26 hours/week. While 51.9% of the convicted children/adolescents preferred movies of war and adventure containing violence, the ratio for the control group was 25.4%.

The significant difference between the two groups

showed the role of media on violent behaviour. As a conclusion its necessary that the involved authorities should take serious precautions on this issue.

Key Words: Children/adolescent delinquency, violence in media, music and violence.

GİRİŞ

Şiddet olgularının oranını, çocuk ve ergen yaş gruplarında tüm dünyada son yıllarda hızla arttığı bildirilmektedir (1). Benzer şekilde ülkemizde çocuk/ergenlerin suç işleme oranları giderek artış göstermektedir (2). Yapılan çalışmalar, bu artışın nedenleri arasında medyanın en önemli rolü oynadığını ortaya koymaktadır (3-5).

Medyanın en etkin şekli olan televizyon ise, çağdaş toplumlarda yaygın olarak kullanılan kültür üretme makinesi olarak tanımlanmaktadır (6). Televizyon seyretme çocuk/ergenlerin aktivitelerinin büyük bir kısmını almaktadır (5,7,8). Bu durumda çocuk/ergenlerde şiddet ve antisosyal davranışın ortaya çıkmasına neden olmaktadır (3-5).

Diğer taraftan, düşünceyi yayma, haber verme ve haber alma hak ve özgürlükleri demokratik toplumlarda sınırsız olmayıp, çeşitli ülkelerde farklı denetim mekanizmaları olduğu, bu konuda toplum ve medya çalışanlarının eğitilerek şiddetin çocuk üzerine etkileri konusunda duyarlı hale getirilmesinin gerekliliği de ifade edilmektedir (9).

Bu çalışmada, işlediği çeşitli suçlar nedeniyle Elazığ İslahevinde bulunan 106 hükümlü çocuk/ergen ile benzer yaş ve sosyoekonomik düzeydeki 126 okul öğrencisinin yapılan anketle medya izlemleri açısından karşılaştırılması ve farklılıkların ortaya konması amaçlanmıştır.

* İstanbul 25-27 Nisan 2001 tarihlerindeki Yıllık Adli Tıp Toplantılarında sözel bildiri olarak sunulmuştur.

** Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı

GEREÇ ve YÖNTEM

Çalışmamıza, araştırma grubu olarak Elazığ İslahevinde bulunan, suç işlediklerinde yaşları 12-17 arasında değişen (ortalama 15.0 ± 1.2) 48'si cinayet, 20'si cinsel suç, 18'i hırsızlık, 16'sı gasp, 3'ü müessir fiil ve biri uyusturucu taşımaktan toplam 106 erkek hükümlü ile daha önce suç işlememiş yaşları 13-18 arasında değişen (ortalama 15.6 ± 1.3) benzer sosyoekonomik düzeydeki, 91'i Çaralık okulu, 24'ü Kur'an kursu, 11'i Sağlık Meslek Lisesine Elazığ ilinde devam eden 126 erkek öğrenci katılmıştır.

Çalışmamız, T.C Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevki-fevleri Genel Müdürlüğü ve okul idarecilerinin izni alınarak Ekim 1999 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Olguların medya ve müzik izlenimlerini ortaya koyan, tarafımızdan hazırlanmış kapsamlı anket formu, araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme tekniği kulla-

nılarak uygulanmıştır. Hükümlü olguların işledikleri suçlar kayıtlara bakılarak doldurulmuştur. Anketler uygulanırken çocuk/ergenlerin kendilerini güvende hissedebilecekleri bir ortam oluşturulmuş ve anket formlarına kişilerin isimlerinin kesinlikle yazılmayacağı konusunda onlara güven verilmiştir.

Elde edilen bilgiler SPSS 7.5 programına kaydedilmiş, hata kontrolleri tablolar ve istatistikler bu program aracılığıyla yapılmıştır. İstatistiksel yöntem olarak ki-kare testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Hükümlü çocuk/ergenler İslahevine girmeden önce ortalama 34-39 saat/hafta televizyon seyredirken, kontrol grubu olguları ortalama 19-26 saat/hafta televizyon seyrettikleri belirlenmiş ve iki grubun televizyon izleme süreleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Tablo1).

Tablo 1. Olguların günlük televizyon izleme süreleri.

	Hükümlüler*		Kontrol Grubu*		Toplam*	
	n	%	n	%	n	%
1-2 Saat	5	4,7	51	40,4	56	24,1
3-4 Saat	12	11,3	48	38,1	60	25,9
5-6 Saat	77	72,7	21	16,7	98	42,2
6 Saat +	12	11,3	6	4,8	18	7,8
Toplam **	106	45,7	126	54,3	232	100,00

$\chi^2:92.3$ SD: ± 3 , p:0.0001 (Hükümlü:34-39 saat/hafta, Kontrol:19-26 saat/hafta)

*Kolon yüzdesi ** Satır yüzdesi

Tablo 2. Olguların izledikleri film çeşitleri.

	Hükümlüler*		Kontrol Grubu*		Toplam*	
	n	%	n	%	n	%
Macera-Savaş	55	51,9	32	25,4	87	37,5
Komedi	32	30,2	61	48,4	93	40,1
Duygusal	14	13,2	13	10,3	27	11,6
Diğer	5	4,7	20	15,9	25	10,8
Toplam**	106	45,7	126	54,3	232	100,00

$\chi^2:22.6$ SD: ± 3 , p:0.0001

*Kolon yüzdesi ** Satır yüzdesi

Tablo 3. Olguların gazetelerde ilk sırada okudukları haberler.

	Hükümlüler*		Kontrol Grubu*		Toplam*	
	n	%	n	%	n	%
Spor	30	28,3	75	59,5	105	45,2
Suç-Kaza	28	26,4	18	14,3	46	19,8
Erotik resimli haber	16	15,1	13	10,3	29	12,5
Politika	13	12,3	5	4,0	18	7,8
Magazin	10	9,4	5	4,0	15	6,5
Okumayanlar ve Diğer	9	8,5	10	7,9	19	8,2
Toplam**	106	45,7	126	54,3	232	100,00

$\chi^2:25.5$ SD: ± 5 , p:0.0001

*Kolon yüzdesi ** Satır yüzdesi

Tablo 4. Olguların dinledikleri müzik türleri.

	Hükümlüler*		Kontrol Grubu*		Toplam*	
	n	%	n	%	n	%
Arabesk Müzik	84	79,2	78	61,9	162	69,8
Diğer Müzik Çeşitleri	22	20,8	48	38,1	70	30,2
Toplam**	106	45,7	126	54,3	232	100,00

$\chi^2: 8.2$ $SD: \pm 1$, $p: 0.04$

*Kolon yüzdesi ** Satır yüzdesi

Olguların izledikleri film içeriklerine göre dağılımına bakıldığında ise, hükümlü çocuk/ergenler %51.9'u şiddet içerikli macera ve savaş filmlerini seyrederken, bu oran kontrol grubunda %25.4 olarak tespit edilmiştir (Tablo 2).

Olguların gazetelerde hangi bölümleri öncelikle okuduğu sorulduğunda, ıslahevinde bulunan 8, kontrol grubunda 1 olgu gazete okumadıklarını ifade ederken, hükümlü grubun en fazla %28.3 ile spor, %26.4 ile suç-kaza haberleri, %15.1 ile erotik resimlerin çevresindeki yazıları, kontrol grubun %59.5 ile spor, %14.3 ile suç-kaza haberleri, %10.3 ile erotik resimlerin çevresindeki yazıları okudukları belirlenmiştir (Tablo 3).

Çocuk/ergenlerin en çok severek dinledikleri müzik türleri araştırıldığında, insanlarda depressif duygulanım oluşturan arabesk müziğin hükümlü olgularda %79.2, kontrol grubu olguların ise %61.9 oranında dinlediği tespit edilmiştir (Tablo 4).

TARTIŞMA

Radyo Televizyon Üst Kurulunun (RTÜK) Türkiye genelinde 6.614 çocuk/ergen üzerinde yaptığı araştırmada; yaşamının en hızlı gelişim ve etkilenmeye en açık yıllarında bulunan çocuk/ergenlerin 3.42 saat/gün televizyon izlediklerini tespit edilmiştir (7). Yine RTÜK tarafından Ülkemizde yayın yapan 12 TV kanalının bir günlük ana haber bültenleri tarandığında, toplam 8 saat 15 dakika süren bu yayınlarda 1043 şiddet unsuruna rastlandığı ve adeta ekrandan kan fışkırmakta olduğu bildirilmiştir (10). Benzer şekilde Reklamverenler Derneği tarafından ülkemizde tüm gün izlenme oranları en yüksek olan televizyon kanalları baz alınarak yapılan çalışmada, 08.00- 24.00 saatleri arasında 3.243 şiddet sahnesinin gösterildiği ve en çok şiddet sahnelerinin ilk sırada haberler, ikinci sırada çizgi filmlerde yoğunlaştığı tespit edilmiştir (11). Derksen ve ark. (8) Amerika Birleşik Devletlerinde çocuk/ergenlerin 21-23 saat/hafta televizyon seyrettiklerini, ortalama yılda 200.000 şiddet ve 14.000 seks sahnesi izlediklerini bildirmişlerdir. Çocuk/ergenlerin aktivitelerinin büyük kısmını alan televizyon seyretmenin, sorumsuz yayıncılık anlayışı nedeniyle çocuk/ergenlerde antisosyal ve şiddet davranışlarının ortaya çıkmasından öncelikle sorumlu tutulmaktadır

(8,12,13,14). Yaptığımız çalışmada, hükümlü çocuk/ergenlerin ıslahevine girmeden önce (ortalama 34-39 saat/hafta) televizyon seyretme sürelerinin, aynı yaş grupları üzerinde ülkemiz ve dünyada yapılan çalışma ortalamalarından daha fazla olduğu belirlendi. Ayrıca suç işlememiş kontrol grubu olgularının (ortalama 19-26 saat/hafta) daha az süre televizyon seyretmeleri ve her iki grup arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunması, bu sonuçları desteklemektedir ($P=0.0001$). (Tablo 1).

Josephson (12) çocuklar üzerinde yaptığı bir çalışmada, şiddet içerikli film izletilen deneklerde, izlemeden sonra şiddet duygulanımının arttığını ortaya koymuştur. Willis ve ark. (3) da yaptıkları çalışmada, şiddet içerikli filmlerin sık izlenmesinin şiddete karşı duyarsızlığa ve şiddet davranışının normal davranış olarak algılanmasına neden olduğunu bildirmişlerdir. Gazetelerde, seyrettiği "Dövüş Kulübü", "Rezervuar Köpekleri", "Gladyatör", "Çılgık" gibi filmlerden etkilenecek, filmdeki öldürme şekillerine benzer şekilde arkadaşlarını öldüren çocuk/ergenlerin olduğu yazılmaktadır (15,16). Yaptığımız çalışmada hükümlü çocuk/ergenlerin %59.1 oranında şiddet içerikli savaş-macera filmleri seyretmeyi tercih etmeleri ve gazetelerdeki spor haberlerinden sonra %26.4 oranında suç-kaza haberlerini okumalarına karşın, suç işlememiş kontrol olgularının %25.4 oranında savaş-macera filmleri izlemeyi tercih etmeleri ve %14.3 oranında suç-kaza haberlerini okumaları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve bu konudaki literatürü (3,14-16) desteklemektedir (Tablo 2,3).

Batı ülkelerinde yapılan araştırmalarda, fiziksel ve cinsel şiddet unsurlarını içeren rock ve heavy metal gibi müzik türlerinin izlenmesinin ergenlerde antisosyal davranışlara ve şiddete yönelmeye neden olduğu bildirilmektedir (17-19). Durant ve ark. (20) yaptıkları çalışmada, rock müzik (%19.8) ve rap müzik videosu izleyen (%19.5) adölesanlarda silah taşıma oranını yüksek bulurken, blues (%6.9) ve counrty (%6.3) müzik dinleyenlerde daha düşük oranda tespit edilmiştir. Ülkemizde bu tür müziklerin dinlenme oranları özellikle alt sosyoekonomik gruplarda düşük olmasına rağmen, benzer şekilde insanlarda depresif ve isyan duygulanımına neden olan arabesk müziğin, hükümlü çocuk/ergenler (%79.2) tarafından kontrol olguları

na (%61.9) göre daha çok dinlenmesi, bu çalışmalarla (17-20) benzerlik göstermektedir (Tablo 4).

Sonuç olarak, çocuk/ergenlerin suça yönelmesinde medyanın önemli rol oynadığı kanaatine varıldı. Medyadaki şiddetin faturasını, ilerde toplumumuzun gerçek hayatta şiddet yaşamak şeklinde ödenmesi için;

1- Çocuk/ergenlerin fiziksel, psikolojik ve ahlaki gelişimlerini olumsuz yönde etkileyecek yayınlar yapılmamalı,

2- Gelişme çağında her türlü dış etkiye açık çocuk/ergenlerin şiddet, terör ve erotik imajlar içeren medya yayınlara ulaşmasını engelleyen yasal düzenlemeler getirilmeli ve ilgili kurumlar tarafından yapılan denetimler sıklaştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Hennes H. A review violences statistics among children in the United States. *Pediatr Clin North Am* 1998; 45:269-80.
2. Türkiye İstatistik Yıllığı. Devlet İstatistik Enstitüsü Ankara: 1998.
3. Willis E, Strasburger VC. Media violence. *Pediatr Clin North Am* 1998; 45(2): 319-31.
4. Oscar HP, Ruth EK, Ellen JS, Blanche S.B. Exposure to violence among urban school-aged children: Is it only on television? *Pediatrics* 2000; 106: 949-53.
5. Tuncer AM, Yalçın SS. Multimedia and children in Turkey. *Turk J Pediatr* 1999; 4:27-34.
6. Kaplan Y. Televizyon. Ağaç Yayıncılık. İstanbul: 1992.

7. Milliyet Gazetesi. 13 Mayıs 2000.
8. Derksen DJ, Strasburger VC. Children the influence of the media. *Prim Care* 1994; 21(4):747-58.
9. Konanç E. Çocuk ve Şiddet konulu panel özeti. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi. Çocuk ve gençlik ruhi sağlığı dergisi 1995; 2: 112.
10. R.T.Ü.K. Başkanı Nuri Kayış ile yapılan raportaj. *Hürriyet Gazetesi*. 23 Temmuz 2000.
11. Milliyet Gazetesi 28 Kasım1996.
12. Josephson WL. Television violence and children's aggression: testing the priming, social script, and disinhibition predictions. *J Pers Soc Psychol* 1987; 53(5):882-90.
13. Johnson MO. Television violence and its effect on children. *J Pediatr Nurs* 1996; 11(2): 94-9.
14. Huesmann LR, Eron LD, Klein R, Brice P, Fisher P. Mitigating the imitation of aggressive behaviours by changing children's attitudes about media violence. *J Pers Soc Psychol* 1983; 44(5): 899-910.
15. Posta Gazetesi. 6 Kasım 1999.
16. *Hürriyet Gazetesi*. 9 Temmuz 2000.
17. King P. Heavy metal music and drug abuse in adolescent. *Postgrad Med* 1998; 83(5): 295-301.
18. Hendren RL, Strasburger VC. Rock music and music videos. *Adolesc Med* 1993; (3): 577-88.
19. Peterson DL, Pfof KS. Influence of rock videos on attitudes of violence against women. *Psychol Rep* 1989; 64(1): 319-22.
20. Durant RH, Rich M, Emans SJ, Rome ES, Allred E, Woods ER. Violence and weapon carrying music videos. A content analysis. *Arc Pediatr Adolesc Med*. 1997; 15(5): 443-8.

Yazışma Adresi:

Dr. Hüdaverdi KÜÇÜKER
Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi
Adli Tıp Anabilim Dalı, ELAZIĞ
Tel: 0.424.2333555-2446 Fax: 0.424.2387668
e-mail: drhkucuker@yahoo.com